

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про авторське право та суміжні права

ВР України, Закон № 3792-ХІІ від 23.12.93

Розділ І ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Права, що охороняються цим Законом

Цей Закон охороняє особисті (немайнові) і майнові права авторів та їх правонаступників, пов'язані із створенням та використанням творів науки, літератури і мистецтва (авторське право), і права виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення (суміжні права).

Стаття 2. Законодавство України про авторське право і суміжні права

Законодавство України про авторське право і суміжні права складається з цього Закону та інших законодавчих актів України, що охороняють особисті (немайнові) та майнові права осіб, яким належать авторське право і суміжні права.

Стаття 3. Застосування правил міжнародного договору

Якщо міжнародним договором, учасником якого є Україна, встановлено інші правила, ніж ті, що містяться в законодавстві України про авторське право і суміжні права, то застосовуються правила міжнародного договору.

Стаття 4. Визначення термінів

У цьому Законі вживаються терміни у такому значенні:

- автор — фізична особа, творчою працею якої створено твір;
- аудіовізуальний твір — твір, який складається з набору пов'язаних між собою зображень, що створюють відчуття руху, із супроводжуючим звучанням або без нього, який можна бачити, а за наявності супроводжуючого звучання — чути. До аудіовізуальних творів належать кінематографічні та інші твори, виражені засобами, аналогічними кінематографії, — такі як телевізійні та інші способи фіксації зображень із супроводжуючим звучанням на магнітних плівках, платівках, дисках тощо;
- база даних — сукупність даних, матеріалів або творів у формі, яку читає машина;
- виробник фонограм — фізична чи юридична особа, яка вперше здійснила запис будь-якого виконання або інших звуків на фонограмі;

- виключне право — право, коли жодна особа, крім тієї, якій належить авторське право або суміжні права, не може використовувати твір, не маючи на те відповідного дозволу (ліцензії), за винятком випадків, установлених цим Законом;
- виконавець — актор (театру, кіно тощо), співак, музикант, диригент, танцюрист або інша особа, яка виконує роль, співає, читає, декламує, грає на музичному інструменті чи будь-яким іншим способом виконує твори літератури або мистецтва, включаючи твори фольклору, а також інші особи, які займаються такою ж творчою діяльністю, в тому числі виконують циркові, естрадні, лялькові номери;
- відтворення — виготовлення одного або більше примірників твору або фонограми в будь-якій матеріальній формі, в тому числі у звуко- і відеозапису, а також запис твору або фонограми для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (включаючи цифрову), оптичній або іншій формі, яку читає машина. Примірник — це результат будь-якого відтворення твору;
- задача в найом — передача права володіння оригіналом чи примірником твору або фонограми на певний термін з метою одержання прямої чи опосередкованої комерційної вигоди;
- комп'ютерна програма — набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи в будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, яку читає машина, і які приводять її у дію для досягнення певної мети або результату. Це поняття охоплює як операційну систему, так і прикладну програму, виражені у вихідному або об'єктному коді, включаючи підготовчі матеріали та аудіовізуальні відображення, одержані внаслідок розробки комп'ютерної програми. Поняття "комп'ютерна програма" не поширюється на поняття "база даних";
- обнародування твору — дія, що робить твір доступним для публіки, якими б засобами це не досягалось;
- опублікування (випуск твору в світ) — випуск в обіг примірників твору чи фонограми за згодою автора або іншої особи, яким належать авторське право та суміжні права, у кількості, що задовольняє розумні потреби публіки шляхом продажу, здачі в найом, публічного прокату або шляхом іншої передачі права власності чи права володіння примірником твору або фонограми. Під опублікуванням розуміється також надання доступу до твору, фонограми через електронні системи інформації;
- особа, що має авторське право і суміжні права, — це автор або виконавець у випадках, коли майновими правами володіє автор або виконавець, а також фізична чи юридична особа, якій було передано майнові права;

- похідний твір — продукт інтелектуальної творчості, заснований на іншому існуючому творі (переклад, адаптація, переробка тощо). Оригінальність його полягає або у творчій переробці твору, що існував раніше, або у творчому перекладі його на іншу мову;
- продюсер — особа, яка організує або організує та фінансує постановку аудіовізуальних творів;
- публічне виконання — подання творів, виконань, фонограм, передач організацій мовлення шляхом декламації, гри, співу, танцю та іншим способом як безпосередньо (у живому виконанні), так і за допомогою будь-яких пристроїв і процесів (за винятком передачі в ефір чи по проводах) у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до звичайного кола сім'ї або близьких знайомих сім'ї, незалежно від того, чи присутні вони в одному місці і в один і той же час або в різних місцях і в різний час;
- публічний показ — будь-яка демонстрація оригіналу або примірника творів, виконань, передач організацій мовлення безпосередньо або на екрані за допомогою плівки, слайда, телевізійного кадру тощо (за винятком передач в ефір чи по проводах) або за допомогою інших пристроїв чи процесів у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до звичайного кола сім'ї чи близьких знайомих сім'ї, незалежно від того, чи присутні вони в одному місці і в один і той же час або в різних місцях і в різний час. Публічний показ аудіовізуального твору означає демонстрацію окремих кадрів аудіовізуального твору без дотримання їх послідовності;
- публічне сповіщення (сповіщення для загального відома) — така передача в ефір чи по проводах зображень і (або) звуків творів, виконань, фонограм, передач організацій мовлення, коли зазначені зображення чи звуки можуть бути сприйняті особами, які не належать до звичайного кола сім'ї чи близьких знайомих сім'ї, у місцях, віддаленість яких від місця початку передачі є такою, що без зазначеної передачі зображення чи звуки не можуть бути сприйняті у вказаному місці або місцях, незалежно від того, чи можуть зазначені особи приймати зображення чи звуки в одному місці і в один і той же час або в різних місцях і в різний час;
- репрографічне відтворення (репродукування) — факсимільне відтворення у будь-якому розмірі (збільшеному чи зменшеному) оригіналу або примірника твору (письмового чи іншого графічного твору) шляхом фотокопіювання або іншими технічними засобами, ніж видання. Репрографічне відтворення не включає в себе запис в електронній (включаючи цифрову), оптичній чи іншій формі, яку читає машина;
- твір архітектури — твір у галузі мистецтва спорудження будівель, що включає в себе креслення, ескізи і моделі, а також збудовані будівлі та споруди, у тому числі паркову і ландшафтну архітектуру, планування міст тощо;

- твір прикладного мистецтва — твір мистецтва, включаючи твір художнього промислу, який створений ручним або промисловим способом для практичного користування або перенесений на предмети практичного користування;
- фонограма — виключно звуковий запис будь-якого виконання чи інших звуків. Грамофонні платівки, диски, магнітофонні касети та інші носії записів є примірниками фонограми.

Розділ II

АВТОРСЬКЕ ПРАВО

Стаття 5. Твори, що охороняються

1. Цим Законом охороняються твори у галузі науки, літератури і мистецтва, а саме:
 - 1) літературні письмові твори белетристичного, наукового, технічного або практичного характеру (книги, брошури, статті, комп'ютерні програми тощо);
 - 2) виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори;
 - 3) музичні твори з текстом і без тексту;
 - 4) драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні та інші твори, створені для сценічного показу;
 - 5) аудіовізуальні твори;
 - 6) скульптури, картини, малюнки, гравюри, літографії та інші твори образотворчого мистецтва;
 - 7) твори архітектури;
 - 8) фотографії;
 - 9) твори прикладного мистецтва, якщо вони не охороняються спеціальним законом про промислову власність;
 - 10) ілюстрації, карти, плани, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, архітектури та інших галузей науки;
 - 11) сценічні обробки творів, зазначених у підпункті 1 пункту 1 цієї статті, і обробки фольклору, придатні для сценічного показу;
 - 12) переклади, адаптації, аранжування, інші переробки творів і обробки фольклору (похідні твори) без заподіяння шкоди охороні оригінальних творів, на основі яких створено похідні твори;

13) збірники творів, збірники обробок фольклору, енциклопедії та антології, збірники звичайних даних, включаючи бази даних, інші складові твори за умови, що вони є результатом творчої праці по добору, координації або упорядкуванню змісту без заподіяння шкоди охороні творів, що входять до них;

14) інші твори.

2. Підлягають охороні за цим Законом як обнародовані, так і необнародовані твори в галузі науки, літератури і мистецтва, незалежно від їх призначення, жанру, достоїнства, обсягу, мети (освіта, інформація, реклама, пропаганда, розваги тощо), а також способу відтворення, виражені в усній, письмовій чи будь-якій іншій формі.

Стаття 6. Охорона частини твору

Частина твору, яка може використовуватися самостійно, включаючи і оригінальну назву твору, розглядається як твір і охороняється цим Законом.

Стаття 7. Об'єкти, що не охороняються

1. Не охороняються цим Законом повідомлення про новини дня або повідомлення про поточні події, що мають характер звичайної прес-інформації, твори народної творчості, а також офіційні документи (закони, укази, постанови, судові рішення тощо), державні символи та знаки (прапори, герби, ордени, грошові знаки), затверджені державними органами.

2. За цим Законом охорона не поширюється на будь-які ідею, процедуру, метод, процес, концепцію, відкриття, винахід, корисну модель, промисловий зразок, знак для товарів і послуг, раціоналізаторську пропозицію, звичайні дані, навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані у творі тощо.

(пункт 2 статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 75/95-ВР від 28.02.95 р.)

Стаття 8. Сфера дії Закону

Охорона, передбачена цим Законом, надається:

- 1) авторам незалежно від громадянства і постійного місця проживання, твори яких вперше опубліковані або не опубліковані, але знаходяться в об'єктивній формі на території України;
- 2) авторам, твори яких вперше опубліковані в іншій країні та протягом 30 днів після цього опубліковані в Україні незалежно від громадянства і постійного місця проживання автора;
- 3) авторам, які є громадянами України або мають постійне місце проживання на території України, незалежно від того, на якій території вперше були опубліковані їх твори.

Авторам, незалежно від громадянства, твори яких вперше опубліковані або не опубліковані, але вони знаходяться в об'єктивній формі на території іншої держави, надається охорона відповідно до міжнародних договорів України.

Чинність цієї статті поширюється і на інших осіб, що мають авторське право.

Стаття 9. Виникнення і здійснення авторського права

1. Виникнення і здійснення прав, передбачених цим Законом, не вимагають виконання будь-яких формальностей.

2. Особа, яка має авторське право, для сповіщення про свої права може використовувати знак охорони авторського права, який вміщується на кожному примірнику твору і складається з латинської літери С у колі — ©, імені (найменування) особи, яка має авторське право, і року першої публікації твору.

3. Особа, яка має авторське право або будь-яку виключну правомочність на твір, для свідчення про авторство на обнародований чи необнародований твір, про факт і дату опублікування твору чи про договори, які зачіпають права автора на твір, у будь-який час протягом терміну охорони авторського права може його зареєструвати в офіційних державних реєстрах.

Державна реєстрація здійснюється відповідно до встановленого порядку Державним агентством України з авторських і суміжних прав, яке складає і періодично видає каталоги всіх реєстрацій.

Про реєстрацію прав автора видається свідоцтво. При виникненні спору реєстрація визнається судом як юридична презумпція авторства, тобто вважається дійсною, якщо в судовому порядку не буде доведено інше.

4. Особа, яка володіє матеріальним об'єктом, в якому виражено твір, не може перешкоджати особі, яка має авторське право, у реєстрації.

Стаття 10. Авторське право і право власності на матеріальний об'єкт, в якому виражено твір

Авторське право і право власності на матеріальний об'єкт, в якому виражено твір, не залежать одне від одного. Відчуження матеріального об'єкта, в якому виражено твір, не означає відчуження авторського права і навпаки.

Стаття 11. Автор як первинний суб'єкт авторського права

1. Первинним суб'єктом, якому належить авторське право, є автор.

2. Автором вважається особа, зазначена як автор на примірнику обнародованого твору, на рукописі або на оригіналі твору мистецтва, якщо в судовому порядку не буде доведено інше.

Стаття 12. Співавторство

1. Співавторами є особи, спільною творчою працею яких створено твір. Відносини між співавторами визначаються угодою, укладеною між ними. Право опублікування та іншого використання твору належить однаковою мірою всім співавторам. Один співавтор не може без достатніх підстав відмовити іншим у дозволі на опублікування, інше використання або зміну твору. В разі порушення спільного авторського права кожний співавтор може доводити своє право в судовому порядку.

2. Винагорода за використання твору належить співавторам у рівних частках, якщо в угоді не передбачається інше.

Стаття 13. Особисті (немайнові) права автора

Автору належать такі особисті (немайнові) права:

- 1) вимагати визнання свого авторства, згадування його імені у зв'язку з використанням твору, якщо це практично можливо;
- 2) забороняти згадування свого імені, якщо він як автор твору бажає залишитись анонімом;
- 3) вибирати псевдонім (вигадане ім'я) у зв'язку з використанням твору;
- 4) протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посяганню на твір, що може зашкодити честі і репутації автора;
- 5) на обнародування твору.

Стаття 14. Майнові права автора

1. Автору або іншій особі, яка має авторське право, належать виключні права на використання твору в будь-якій формі і будь-яким способом.

2. Автору або іншій особі, яка має авторське право, належить виключне право дозволяти або забороняти:

- 1) відтворення творів;
- 2) публічне виконання і публічне сповіщення творів;
- 3) публічний показ;
- 4) будь-яке повторне публічне сповіщення в ефірі чи по проводах вже переданих в ефір творів, якщо воно здійснюється іншою організацією;
- 5) переклади творів;
- 6) переробки, адаптації, аранжування та інші подібні зміни творів;

- 7) розповсюдження творів шляхом продажу, відчуження іншим способом або шляхом здачі в найом чи у прокат та іншої передачі до першого продажу примірників твору;
- 8) здача в найом після першого продажу, відчуження іншим способом примірників аудіовізуальних творів, музичних творів у нотній формі, а також творів, зафіксованих на фонограмі або у формі, яку читає машина;
- 9) імпорт примірників творів.

Цей перелік не є вичерпним.

3. Виключні права авторів на використання творів архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва включають у себе і право участі у практичній реалізації проектів цих творів.

4. Автор має право дозволяти або забороняти використовувати свій твір й іншими способами.

5. За винятком випадків, передбачених статтями 15—19 цього Закону, особа, яка має авторське право, вправі вимагати виплати винагороди за будь-яке використання її твору. Винагорода може здійснюватися у вигляді одноразового платежу (одноразова винагорода), у формі відрахувань (відсотків) за кожний проданий примірник чи кожне використання твору або складатися із змішаних платежів.

Розмір і порядок обчислення авторської винагороди за створення і використання твору встановлюються в авторському договорі, а також у договорах, що укладаються організаціями, які управляють майновими правами авторів на колективній основі, з користувачами.

Кабінетом Міністрів України можуть встановлюватися мінімальні ставки авторської винагороди, які індексуються одночасно з індексацією мінімальних розмірів заробітної плати.

6. Обмеження майнових прав, встановлені статтями 15—19 цього Закону, здійснюються за умови, що вони не завдаватимуть шкоди нормальному використанню твору і не обмежуватимуть безпідставно законні інтереси автора.

Стаття 15. Вільне використання твору

Без згоди автора або іншої особи, що має авторське право, але з обов'язковим зазначенням імені автора і джерела запозичення допускається:

- 1) використання цитат (коротких уривків) з опублікованих творів в обсязі, виправданому поставленою метою, включаючи цитування статей з газет і журналів у формі оглядів преси, якщо воно зумовлено критичним, полемічним, науковим або інформаційним характером твору, до якого цитати включаються, вільне використання цитат у формі коротких уривків з

- виступів і творів, включених до фонограми або радіо- і телевізійних передач;
- 2) використання літературних і художніх творів в обсязі, виправданому поставленою метою, як ілюстрацій у виданнях, у передачах мовлення, у записах звуку або зображення навчального характеру;
 - 3) відтворення у пресі, передача в ефір або інше публічне повідомлення опублікованих у газетах або журналах статей з поточних економічних, політичних, релігійних питань чи переданих в ефір творів такого ж характеру у випадках, коли право на таке відтворення, передачу в ефір і по проводах або інше публічне повідомлення спеціально не заборонено автором;
 - 4) відтворення з метою висвітлення поточних подій засобами фотографії або кінематографії, передача в ефір або інше публічне повідомлення творів, побачених або почутих під час перебігу таких подій, у обсязі, виправданому інформаційною метою;
 - 5) видання випущених у світ творів рельєфно-крапковим шрифтом для сліпих;
 - 6) відтворення творів для судового і адміністративного провадження в обсязі, виправданому цією метою;
 - 7) публічне виконання музичних творів під час офіційних і релігійних церемоній, а також похоронів в обсязі, виправданому характером таких церемоній;
 - 8) відтворення з інформаційною метою у газетах та інших періодичних виданнях, передача в ефір або інше публічне сповіщення публічно виголошених промов, звернень, доповідей та інших подібних творів у обсязі, виправданому поставленою метою;
 - 9) відтворення твору в особистих цілях за умов, передбачених статтями 16—19 цього Закону.

Цей перелік є вичерпним, крім випадків, зазначених у статтях 16—19 цього Закону.

Стаття 16. Вільне відтворення бібліотеками та архівами примірників твору репрографічним способом

Допускається без згоди автора чи іншої особи, що має авторське право, репрографічне відтворення одного примірника твору бібліотеками та архівами, діяльність яких не спрямована прямо або опосередковано на одержання прибутку, за таких умов:

- 1) у разі, коли відтворюваним твором є окрема опублікована стаття та інші невеликі за обсягом твори чи уривки з письмових творів (за винятком комп'ютерних програм), з ілюстраціями чи без них, і коли це відтворення здійснюється за запитами фізичних осіб за умови, що:

бібліотека та архів мають достатньо підстав вважати, що такий примірник використовуватиметься з метою освіти, навчання і приватного дослідження;

відтворення твору є одиничним випадком і не має систематичного характеру;

немає колективної ліцензії (ліцензії, наданої організацією, що управляє майновими правами авторів на колективній основі), яка б визначала умови виготовлення таких примірників;

2) у разі, коли відтворення здійснюється для збереження або заміни загубленого, пошкодженого та непридатного примірника даної бібліотеки чи архіву або для відновлення загубленого, пошкодженого або непридатного примірника з фонду аналогічної бібліотеки чи архіву, за умови, що одержання такого примірника іншим шляхом неможливе, а також коли відтворення твору є одиничним випадком і не має систематичного характеру.

Стаття 17. Вільне відтворення примірників твору для навчання

Допускається без згоди автора чи іншої особи, що має авторське право:

1) відтворення уривків з опублікованих письмових творів, аудіовізуальних творів і фонограм як ілюстрацій для навчання за умови, що обсяг такого відтворення відповідає вказаній меті;

2) репрографічне відтворення для аудиторних занять опублікованих статей та інших невеликих за обсягом творів, а також уривків з письмових творів з ілюстраціями або без них учбовими закладами, діяльність яких не спрямована прямо чи опосередковано на одержання прибутку за умови, коли:

- обсяг такого відтворення відповідає вказаній меті;
- відтворення твору є одиничним випадком і не має систематичного характеру;
- немає колективної ліцензії (ліцензії, наданої організацією, що управляє майновими правами авторів на колективній основі), яка визначала б умови такого відтворення.

Стаття 18. Вільне відтворення комп'ютерних програм

1. Без дозволу автора чи іншої особи, якій належить авторське право на комп'ютерну програму, якщо інше не визначено в договорі, дозволяється здійснювати такі дії:

1) відтворення одного примірника комп'ютерної програми, а також адаптацію комп'ютерної програми, здійснювані особою, яка є законним власником примірника комп'ютерної програми:

- для використання комп'ютерної програми на певному комп'ютері відповідно до його призначення;

- для архівних цілей і для заміни законно придбаного примірника комп'ютерної програми у разі його втрати, пошкодження або непридатності.
- Вказаний примірник комп'ютерної програми або її адаптація не можуть використовуватись з іншою метою, ніж передбачено у цьому пункті, і підлягають знищенню у випадку, коли продовження володіння комп'ютерною програмою перестає бути законним;

2) відтворення в одному примірнику для архівних цілей і заміна законно придбаного примірника комп'ютерної програми у разі, коли примірник втрачено, пошкоджено або він став непридатним.

2. Автор або інша особа, якій належить право на використання примірника, може без дозволу особи, якій належить право власності на комп'ютерну програму, спостерігати, вивчати, а також досліджувати (перевіряти) функціонування комп'ютерної програми з тим, щоб визначити ідеї та принципи, які лежать в основі будь-якого елемента комп'ютерної програми, за умови, що це робиться в процесі виконання будь-якої дії по завантаженню, показу, функціонуванню, передачі чи запису в пам'ять (збереженню) комп'ютерної програми.

3. Вільна декомпіляція комп'ютерної програми допускається для відтворення коду та перекладу його форми з метою одержання інформації, необхідної для досягнення взаємодії незалежно створеної комп'ютерної програми з іншими комп'ютерними програмами, за умови, що:

- 1) ці дії здійснюються особою, яка володіє ліцензією, або іншою особою, яка є законним власником комп'ютерної програми, або від імені особи, яка має відповідні повноваження;
- 2) інформація, необхідна для досягнення здатності до взаємодії, не була попередньо відома особам, про яких йдеться у підпункті 1 цього пункту;
- 3) ці дії обмежуються тільки тими елементами комп'ютерної програми, які є необхідними для досягнення здатності до взаємодії.

4. Умови пункту 3 цієї статті не допускають, щоб одержана в результаті декомпіляції інформація:

- 1) використовувалася з іншою метою, крім досягнення здатності до взаємодії незалежно створеної комп'ютерної програми з іншими програмами;
- 2) була надана іншим користувачам, крім випадків, коли це необхідно для досягнення здатності до взаємодії незалежно створеної комп'ютерної програми з іншими програмами, або була використана для розробки (удосконалення), виготовлення чи розповсюдження комп'ютерної програми, суттєво схожою з декомпільованою комп'ютерною програмою, або була використана будь-яким іншим способом, що порушує авторське право.

5. Умови пунктів 3 і 4 цієї статті не повинні необґрунтовано завдавати шкоди законним інтересам осіб, яким належить право на декомпільовану програму, а також нормальній експлуатації комп'ютерної програми.

Стаття 19. Вільне відтворення в особистих цілях творів, зафіксованих у звуко- і відеозаписах

1. Відповідно до підпункту 9 статті 15 допускається відтворення виключно в особистих цілях творів, зафіксованих у звуко- і відеозаписах, без згоди автора або іншої особи, що має авторське право, але з виплатою їм винагороди.

2. Винагорода за відтворення зазначених у пункті 1 цієї статті творів виплачується у формі відрахувань (відсотків) виробниками або імпортерами обладнання (аудіоапаратури, відеомагнітофонів тощо) та матеріальних носіїв (звуко- і (або) відеоплівки, касет, лазерних дисків, компакт-дисків тощо), які використовуються для такого відтворення.

3. Розмір винагороди та умови її виплати визначаються на підставі договорів між вказаними виробниками, імпортерами та організаціями, що управляють майновими правами на колективній основі.

Стаття 20. Авторське право на твір, створений за договором з автором, який працює за наймом

1. Авторське право на твір, створений за договором з автором, який працює за наймом, належить його автору.

2. Виключне право на використання такого твору належить особі, з якою автор перебуває у трудових відносинах (роботодавцю), якщо інше не передбачено договором.

Розмір авторської винагороди за створення і використання твору, створеного за договором з автором, який працює за наймом, та порядок її виплати встановлюються у договорі між автором і роботодавцем.

Стаття 21. Авторське право на аудіовізуальний твір

1. Авторами аудіовізуального твору вважаються автори сценаріїв, діалогів, музичних творів, спеціально створених для даного аудіовізуального твору, режисери-постановники, художники-постановники, оператори тощо, якщо інше не зазначено в договорі з організацією, що здійснює виробництво аудіовізуального твору, або в договорі з продюсером.

2. Якщо інше не встановлено у договорі, автори, які зробили внесок або зобов'язалися зробити внесок у створення аудіовізуального твору і передати майнові права організації, що здійснює виробництво аудіовізуального твору, чи продюсеру, не мають права заперечувати проти відтворення, розповсюдження, публічного сповіщення і виконання, передачі в ефір і по проводах для загального відома або проти будь-якого іншого публічного сповіщення твору, а також

субтитрування і дублювання його тексту, крім права на публічне сповіщення музичних творів, включених до аудіовізуального твору.

3. Автори, твори яких увійшли як складова частина до аудіовізуального твору (яких, що існували раніше, так і створених у процесі роботи над аудіовізуальним твором), зберігають авторське право кожний на свій твір і можуть самостійно використовувати його незалежно від аудіовізуального твору в цілому, якщо договором з організацією, що здійснює виробництво аудіовізуального твору, чи з продюсером не передбачено інше.

Стаття 22. Право доступу до твору образотворчого мистецтва

Якщо при передачі твору образотворчого мистецтва у власність іншій особі автор не поступиться своїми майновими авторськими правами, то він має право вимагати доступу до цього твору з метою його використання для відтворення (виготовлення примірників, слайдів, карток, переробок тощо) за умови, що це не зачіпає необгрунтовано законних прав та інтересів власника твору образотворчого мистецтва. Власник не може відмовити автору в доступі до твору без достатніх підстав.

Стаття 23. Право слідування

Автор протягом життя, а після його смерті спадкоємці у встановлений статтею 24 цього Закону термін щодо проданих автором оригіналів творів образотворчого мистецтва користуються невідчужуваним правом на одержання п'яти відсотків від ціни кожного наступного продажу твору через аукціон, галерею, салон, магазин тощо, що йде за першим його відступленням, здійсненим автором твору (право слідування).

Збір і виплата винагороди, одержаної в результаті використання права слідування, здійснюються через організації, які управляють майновими правами авторів на колективній основі.

Стаття 24. Термін охорони прав авторів

1. Охорона, що надається цим Законом, діє протягом усього життя автора і 50 років після його смерті, крім випадків, передбачених цією статтею.

2. Для творів, обнародуваних анонімно або під псевдонімом, термін охорони закінчується через 50 років після того, як твір було обнародовано. Якщо взятий автором псевдонім не викликає сумніву щодо особи автора або якщо автор твору, обнародованого анонімно або під псевдонімом, розкриє свою особу протягом 50 років, застосовується термін охорони, передбачений пунктом 1 цієї статті.

3. Термін охорони творів, створених у співавторстві, діє протягом усього життя і 50 років після смерті останнього співавтора. Термін охорони творів посмертно реабілітованих авторів діє протягом 50 років після їх реабілітації.

4. Авторське право на твір, вперше опублікований протягом 30 років після смерті автора, діє протягом 50 років від дати його правомірного опублікування.

5. Дія терміну охорони, встановленого пунктами 1—4 цієї статті, починається з 1 січня року, наступного за роком, в якому мали місце юридичні факти, передбачені у зазначених пунктах.

6. Право авторства, право на ім'я і право протидіяти перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посяганню на твір, що може завдати шкоди честі та репутації автора, охороняються безстроково.

Стаття 25. Перехід авторського права у спадщину

1. Майнові права авторів переходять у спадщину. Не переходять у спадщину особисті (немайнові) права автора.

2. Спадкоємці мають право захищати авторство на твір і протидіяти перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору, а також будь-якому іншому посяганню на твір, що може завдати шкоди честі та репутації автора.

Стаття 26. Перехід творів до суспільного надбання

1. Закінчення терміну дії авторського права на твори означає їх перехід до суспільного надбання.

Твори, які ніколи не охоронялися на території України, також вважаються суспільним надбанням.

2. Твори, які стали суспільним надбанням, можуть вільно використовуватися будь-якою особою без виплати авторської винагороди. При цьому повинні зберігатися право авторства, право на ім'я, право протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору, а також будь-якому іншому посяганню на твір, що може завдати шкоди честі та репутації автора.

3. Постановами Кабінету Міністрів України можуть встановлюватися випадки виплати спеціальних відрахувань за використання на території України творів, які стали суспільним надбанням.

Стаття 27. Передача (відступлення) авторського права

1. Майнові права можуть бути передані (відступлені) автором або іншою особою, що має авторське право, іншій особі. Автор або інша особа, що має авторське право (ліцензіар), можуть також видати ліцензію іншій особі (ліцензіату) на використання твору відповідно до такої ліцензії. Передача (відступлення) авторського права і видача ліцензії оформляються авторським договором.

2. Особисті (немайнові) права автора не можуть бути передані іншим особам.

Стаття 28. Право на невиключну чи виключну ліцензію

1. Автору, крім можливості передачі майнових прав, належить виключне право надавати іншій особі дозвіл на використання твору одним або всіма відомими способами на підставі невиключної чи виключної ліцензії.
2. Невиключна ліцензія дає ліцензіату право використовувати твір дозволеним способом нарівні з автором та іншими ліцензіатами невиключної ліцензії.
3. Виключна ліцензія дає право тільки ліцензіату використовувати твір дозволеним способом.
4. Право на використання твору, передбачене пунктом 1 цієї статті, може бути обмежено у просторі, за часом і за змістом.

Стаття 29. Договори на право використання творів

1. Використання твору допускається виключно на основі авторського договору з автором або іншою особою, що має авторське право, за винятком випадків, зазначених у статтях 15—19 цього Закону.
2. Авторські договори повинні укладатись у письмовій формі, якщо законодавством про авторське право і суміжні права не передбачено інше.
3. Відповідними відомствами разом з творчими спілками можуть складатися примірні авторські договори.
4. Авторський договір може містити умови, не передбачені примірним договором. Умови договору, що погіршують становище автора (його правонаступника) порівняно із становищем, встановленим чинним законодавством, є недійсними.
5. Усі права на використання твору, не передані за авторським договором, зберігаються за автором.

Стаття 30. Укладання та зміст авторського договору

Авторський договір вважається укладеним, якщо між сторонами досягнуто угоди щодо всіх суттєвих його умов (спосіб використання, розмір і порядок виплати винагороди, термін дії договору та використання твору тощо).

Якщо протягом обумовленого договором терміну твір не буде використано, автор має право вимагати відшкодування збитків.

Умови договору, що обмежують право автора на створення майбутніх творів на дану тему чи в цій галузі, є недійсними.

Розділ III

СУМІЖНІ ПРАВА

Стаття 31. Охорона суміжних прав

1. Цей Закон охороняє суміжні права виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення. Охорона суміжних прав здійснюється без шкоди охороні творів авторським правом.
2. Виконавці здійснюють свої права за умови дотримання ними прав авторів виконуваних творів. Виробники фонограм і організації мовлення повинні дотримувати прав авторів і виконавців. Організації мовлення повинні дотримувати прав виробників фонограм, авторів і виконавців.
3. Виникнення і здійснення суміжних прав не потребує виконання будь-яких формальностей. Виробники фонограм і виконавці для сповіщення про свої права можуть на всіх примірниках фонограм або їх упаковках використовувати знак охорони суміжних прав, який складається з латинської літери Р у колі — (P), імені (найменування) особи, що має суміжні права, і зазначення року першої публікації фонограми.

Стаття 32. Критерії для надання охорони суміжних прав

1. Права виконавців охороняються відповідно до цього Закону, якщо:
 - 1) виконання вперше мало місце на території України;
 - 2) виконання зафіксовано на фонограмі, що охороняється згідно з цією статтею;
 - 3) виконання, не зафіксоване на фонограмі, включено у передачу організації мовлення, що охороняється згідно з цією статтею.
2. Права виробників фонограм охороняються відповідно до цього Закону, якщо:
 - 1) виробник є громадянином України або юридичною особою з офіційним місцезнаходженням на території України;
 - 2) фонограму вперше опубліковано на території України або опубліковано на території України протягом 30 днів від дня її першої публікації в іншій державі;
 - 3) перша фіксація фонограми мала місце в Україні.
3. Права організацій мовлення охороняються цим Законом, якщо вони мають офіційне місцезнаходження на території України і здійснюють передачі з передавачів, розташованих на території України.

4. Суміжні права іноземних юридичних і фізичних осіб охороняються відповідно до міжнародних договорів України.

Стаття 33. Права виконавців

1. Виконавцям належить виключне право дозволяти чи забороняти публічне повідомлення їх виконань, фіксацію на матеріальному носії раніше незафіксованого виконання та передачу в ефір і по проводах їх виконань, а також відтворювати, розповсюджувати способом першого продажу або іншої передачі у власність чи володіння або способом оренди чи прокату фонограм, на яких зафіксовано їх виконання, незалежно від першого продажу або іншої передачі у власність чи володіння.

2. Виключні права виконавців можуть передаватися іншим особам на підставі договору, в якому визначаються спосіб використання виконань, розмір і порядок виплати винагороди, термін дії договору і використання виконань тощо.

3. Виконавцям належать особисті (немайнові) права на ім'я, на охорону своїх виступів від спотворення і на згадування свого імені у зв'язку з використанням виконання там, де це можливо.

4. У тому разі, коли виконання використовується в аудіовізуальному творі, вважається, що виконавець передає організації, що здійснює виробництво аудіовізуального твору, або продюсеру всі майнові права на виконання, якщо інше не встановлено договором.

5. У разі, коли виконавець при першій фіксації виконання безпосередньо дозволить виробнику фонограми її подальше відтворення, вважається, що виконавець передав виробнику фонограми право на її розповсюдження способом першого продажу або іншої передачі у власність чи володіння, а також способом здачі в найом, в оренду, прокат та іншої передачі. При цьому виконавець зберігає право на одержання винагороди за вказані види використання виконання через організації, що управляють майновими правами на колективній основі.

Стаття 34. Права виробників фонограм

1. Виробники фонограм мають виключне право дозволяти чи забороняти їх відтворення, розповсюдження примірників способом першого продажу, іншого відчуження, а також шляхом здачі в найом, в оренду, прокат та іншої передачі незалежно від першого продажу, а також на переробку, імпорт фонограм.

2. Виключні права виробників фонограм можуть передаватися іншим особам на підставі договору, в якому визначаються спосіб використання фонограм, розмір і порядок виплати винагороди, термін дії договору, використання фонограм тощо.

Стаття 35. Права організацій мовлення

1. Організації мовлення мають виключне право дозволяти чи забороняти публічне сповіщення своїх програм шляхом їх ретрансляції, фіксації на матеріальному носії,

відтворення своїх передач, сповіщення в ефір і по проводах, публічного сповіщення передач у місцях з платним входом, а також забороняти поширення на території України чи з території України сигналу, що несе програми, розповсюджуючим органом, для якого цей сигнал із супутника не призначався.

2. Організаціям мовлення належить право на одержання винагороди за будь-яке використання їх передач.

Стаття 36. Обмеження прав виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення

Допускається за умови, що це не завдає шкоди нормальному використанню виконань, фонограм і передач організацій мовлення і не обмежує безпідставно законних інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення, використання виконань, фонограм і програм мовлення, їх фіксація, відтворення, передача в ефір і по проводах та доведення до загального відома іншим способом без згоди виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення і без виплати винагороди у тих же випадках, які передбачені статтями 15—19 цього Закону щодо обмеження майнових прав авторів літературних і художніх творів.

Стаття 37. Використання фонограм, опублікованих з комерційною метою

1. Допускається без згоди виробників фонограм, опублікованих з комерційною метою, і виконавців, записаних на таких фонограмах, але з виплатою винагороди:

- 1) публічне виконання фонограми;
- 2) сповіщення фонограми в ефір;
- 3) сповіщення фонограми по проводах.

2. Збір, розподіл і виплата винагороди здійснюються однією з організацій, яка управляє правами виробників фонограм і виконавців на колективній основі, відповідно до угоди між цими організаціями. Якщо цією угодою не передбачено інше, то винагорода розподіляється між виробником фонограми і виконавцем порівну.

3. Розмір винагороди і умови її виплати визначаються угодою між користувачем фонограми чи об'єднанням таких користувачів, з одного боку, і організаціями, які управляють правами виробників фонограм і виконавців, з другого боку.

Розмір винагороди встановлюється за кожний вид використання фонограми.

Стаття 38. Термін охорони суміжних прав

1. Майнові права виконавців охороняються протягом 50 років після першої фіксації виконання або постановки. Особисті права виконавців охороняються безстроково.

2. Права виробників фонограм охороняються протягом 50 років після першого опублікування фонограми, а якщо її не було опубліковано, то протягом 50 років після першої фіксації звукового запису.

3. Організації мовлення користуються наданими цим Законом правами протягом 50 років після першої передачі в ефір або по проводах.

4. Встановлені цією статтею терміни починаються з 1 січня року, наступного за роком, в якому мали місце юридичні факти, передбачені цією статтею.

5. До спадкоємців виконавця і правонаступників виробників фонограм і організацій мовлення переходить право дозволяти чи забороняти використання виконання, фонограми, передачі в ефір і по проводах, а також право на одержання винагороди в межах установлені цією статтею частини термінів, що залишилась.

Розділ IV

КОЛЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ

Стаття 39. Забезпечення колективного управління майновими правами

1. З метою забезпечення майнових прав авторів та інших осіб, які мають авторське право і суміжні права, ці особи можуть доручати управління своїми майновими правами на колективній основі організаціям, які не мають права займатися комерційною діяльністю.

Такі організації діють на основі і в межах повноважень, добровільно переданих їм авторами та іншими особами, які мають авторське право і суміжні права. На їх діяльність не поширюються обмеження, передбачені антимонопольним законодавством.

2. Допускається утворення або окремих організацій, які управляють різними правами в інтересах різних осіб, що мають майнові права, або однієї організації, яка одночасно управляє авторським правом і суміжними правами.

Стаття 40. Діяльність організацій, що управляють майновими правами на колективній основі

1. Повноваження на колективне управління майновими правами передаються авторами та іншими особами, які мають авторське право і суміжні права, безпосередньо на основі письмових договорів. За договорами про взаємне представництво прав та інтересів з іноземними організаціями здійснюється управління правами осіб — громадян України, які мають авторське право і суміжні права — за кордоном та іноземних авторів — в Україні.

2. На основі одержаних повноважень організації, що управляють майновими правами на колективній основі, надають ліцензії користувачам творів та об'єктів суміжних прав.

Усі можливі майнові претензії осіб, які мають авторське право і суміжні права, до користувачів щодо використання ліцензій розглядаються організаціями, що надають такі ліцензії.

3. Особи, які здійснюють використання творів, зобов'язані надавати автору та іншим особам, що мають авторське право і суміжні права, їх представникам або організаціям, які управляють майновими правами на колективній основі, точний перелік і програми публічного використання творів, виконань, фонограм, програм мовлення і забезпечувати їх завіреним звітом про одержані прибутки. Вони повинні виплачувати автору або його представникам винагороду в передбачений термін і в обумовленому розмірі.

4. Організації, що управляють майновими правами на колективній основі, мають право резервувати на своєму рахунку суми незапитаної винагороди, що надійшла їм від користувачів. Після трьох років з моменту надходження на рахунок організації сум незапитаної винагороди ці суми можуть бути використані для чергових виплат або спрямовані на інші цілі, передбачені їх статутами, в інтересах осіб, які мають авторське право і суміжні права.

Розділ V

ЗАХИСТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ

Стаття 41. Порушення авторського права і суміжних прав

1. Відтворення, розповсюдження та інше використання, а також ввезення в Україну без дозволу осіб, які мають авторське право і суміжні права, примірників творів, фонограм, програм мовлення є порушенням авторського права і суміжних прав, що дає підстави для судового захисту.

2. Примірники творів, фонограм, виготовлених і розповсюджених з порушенням авторського права і суміжних прав, є контрафактними.

3. Ввезення на територію України примірників творів і фонограм, що охороняються на території України відповідно до цього Закону, із держави, в якій ці твори і фонограми не охоронялись або перестали охоронятись, визнається порушенням авторського права і суміжних прав.

Стаття 42. Порядок захисту авторського права і суміжних прав

Захист особистих і майнових прав осіб, які мають авторське право і суміжні права, може здійснюватися в порядку, встановленому адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством.

Стаття 43. Засоби цивільно-правового захисту авторського права і суміжних прав

1. В разі використання чужого твору без договору з особою, яка має авторське право і суміжні права, недотримання умов використання творів і об'єктів суміжних

прав, порушення особистих і майнових прав особи, які мають авторське право і суміжні права, можуть подати позов до суду або арбітражного, третейського судів про поновлення порушених прав шляхом внесення відповідних виправлень, публікацій у пресі про допущене порушення або іншим способом.

2. Суд, арбітражний суд має право постановити рішення чи ухвалу про заборону випуску твору, виконання постановки, фонограми, передачі в ефір і по проводах, про припинення їх розповсюдження, про вилучення, конфіскацію всіх примірників твору або фонограми та обладнання і матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення, якщо буде достатньо даних про порушення авторського права і суміжних прав.

3. Суд, арбітражний суд може постановити рішення про знищення або відчуження всіх примірників твору або фонограми, щодо яких встановлено, що вони були виготовлені або розповсюджені з порушенням виключних прав осіб, які мають авторське право і суміжні права. Це стосується усіх кліше, матриць, форм, оригіналів, магнітних стрічок, фотонегативів та інших предметів, за допомогою яких відтворюються примірники твору, фонограми, програми мовлення, а також матеріалів і обладнання, що використовуються для їх відтворення.

Стаття 44. Відшкодування збитків за порушення авторського права і суміжних прав

1. Особи, які мають авторське право і суміжні права, можуть вимагати:

- 1) відшкодування збитків, завданих їм у результаті порушення авторського права і суміжних прав, включаючи упущену вигоду;
- 2) вилучення та спрямування на їх користь прибутків порушника, одержаних ним у результаті порушення авторського права і суміжних прав, замість відшкодування збитків;
- 3) виплати компенсації, яка визначається судом, у сумі від 10 до 50000 мінімальних розмірів заробітної плати, встановлених законодавством України, замість відшкодування збитків чи стягнення прибутків.

2. Крім відшкодування збитків, стягнення прибутків, суд, арбітражний суд за порушення авторського права або суміжних прав стягує штраф у розмірі 10 відсотків від суми, присудженої судом на користь позивача. Сума штрафів направляється у встановленому законодавством порядку до відповідних бюджетів.

3. Порушник авторського права і суміжних прав зобов'язаний відшкодувати особам, які мають авторське право і суміжні права, моральну шкоду в розмірі, що визначається судом.

Президент України

Л. КРАВЧУК

м. Київ, 23 грудня 1993 року
№ 3792-ХП